

4. Становище сімей в Україні (за підсумками 2000-2009 років) : щорічна державна доповідь Президентів України про становище сімей а стан реалізації державної сімейної політики / кер. авт. кол. А. Ю. Тарановська. – К. : Міністерство країни у справах сім'ї, молоді та спорту, 2011. – 224 с.
5. Чи зійдуться наші долі... Реінтеграція батьків і дітей: перші кроки до усвідомлення проблеми / Волинець Л. С., Говорун Т. В., Постолок Г. І., Балим Л. В. – К. : ЮНІСЕФ, 2002. – 104 с.
6. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : [навч.-метод. комплекс] / авт.-упоряд. : О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Ж. В. Петрович та ін. ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрович. – К. : Фенікс, 2007. – 528 с.

Мартинюк Н.

Науковий керівник – доц. Чорна І.М.

САМОПІЗНАННЯ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У сучасній психологічній літературі є різні підходи до дослідження особистості її самопізнання та самосвідомості. Один з них спирається на аналіз тих підсумкових продуктів самопізнання, які виражаються в будові уявлень людини про самого себе або «Я-концепцію».

Розвиток самосвідомості людини нерозривно пов'язаний з процесом самопізнання, як процесом наповнення самосвідомості змістом, що пов'язує людину з іншими людьми, з культурою і суспільством в цілому, процес, що відбувається усередині реального спілкування і завдяки ньому, в рамках життєдіяльності суб'єкта і його специфічних діяльностей. Значна кількість робіт присвячена проблемі самопізнання, увагу науковців привертають особливості перебігу цього явища як такого.

Ще К.Роджерс відзначав, що людина прагне відмовитися від маскуваннн свого істинного Я, від догоджання іншим; вона рухається до повної відкритості тому, що відбувається усередині неї, вона вчиться тонко прислухатися до себе. Це значить, що вона прагне до гармонії складних почуттів і реакцій, замість того щоб бути простою чи застиглою. Вона довіряє складності своїх внутрішніх процесів, цінує їх появу і розвиток. Вона творчо реалістична. Вона аналізує все те, що може бути такими внутрішніми процесами, хоче максимально збільшити рівень внутрішніх змін і росту. Процес самопізнання включає в себе самоспостереження, рефлексію, самоаналіз та самооцінку.

Поряд із фундаментальними роботами теоретико-методологічного плану (Б. Г. Ананьєв, Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, А. Г. Спіркін, І. І. Чеснокова, Е. В. Шорохова та ін.), існують дослідження, що стосуються конкретно-практичних аспектів цієї проблеми (М. І. Боришевський, В. М. Козієв, І. С. Кон, В. В. Столін та ін.).

Актуальність обраної теми полягає в тому, що проблема самопізнання завжди привертала увагу науковців. Феномени самопізнання торкаються питання про те, як відбувається самопізнання, у тому числі і того, що вже засвоєно або привласнено, перетворено на «Я» суб'єкта. Особливе місце у розв'язанні проблеми особистісної зрілості й самопізнання належить працям М.І.Боришевського, Л.Ф.Бурлачука, О.В.Киричука, Г.С.Костюка, І.С. Кона, В.В. Сафіна, Г.К. Радчук й іншим. В ході роботи значна увага приділяється психологічним особливостям студентського віку і особистісної зрілості, як такої, зокрема. В цей час відбуваються значні зміни в соціальній ситуації розвитку особистості, змінюється провідна діяльність і коло значущих осіб, що може проходити досить болуче.

Значної уваги потребує теоретичне та експериментальне дослідження самопізнання як чинника особистісної зрілості студентської молоді, яке може легко піддаватися впливу різноманітних зовнішніх і внутрішніх негативних чинників. Очевидна актуальність, недостатня розробленість та перспективність дослідження цієї проблеми зумовили вибір теми наших наукових пошуків.

Мета дослідження – дослідити особливості самопізнання особистості, як чинника особистісної зрілості студентської молоді. Згідно з поставленою метою визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до проблеми самопізнання.
2. Розглянути роль самопізнання як чинника особистісної зрілості.
3. Дослідити фактори, що впливають на особистісну зрілість студентської молоді.

4. Проаналізувати методики, які будуть використовуватись для дослідження самопізнання.

5. Розробити методичні рекомендації по забезпеченню процесу самопізнання студентської молоді.

Методологічну основу нашого дослідження склали теоретичні положення Т. Титаренка, С. Рубінштейна, М. Бахтина, Н. Бердяєва, Н. Сарджвеладзе, К. Хорні, К. Роджерса, що зосереджуються на соціально-психологічних факторах формування та розвитку самопізнання, визначенні специфіки поняття «особистісна зрілість».

Висвітлення проблеми. Самопізнання завжди відіграло важливу роль в житті суспільства і в життєдіяльності людини. Феномени самопізнання торкаються питання про те, як воно відбувається, у тому числі і того, що вже засвоєно або привласнено, перетворено на «Я» суб'єкта. Самопізнання відображає суб'єктивне уявлення про себе. Внаслідок цього уявлення людини про саму себе не завжди адекватне. Наприклад, мотиви, які людина висуває, обґрунтовуючи перед іншими людьми та перед собою свою поведінку (навіть тоді, коли вона прагне правильно усвідомити власні спонуки й об'єктивно цілковито щира), аж ніяк не завжди відображають ці спонуки, що реально зумовлюють її дії [1:61]. Вона постає як знання про зовнішній і внутрішній світ, про самого себе. Тут ядром є поняття «самосвідомості». Це здатність людини усвідомити саму себе, своє «Я», свої потреби, інтереси, цінності, своє буття і його сенс, власну поведінку й переживання тощо. Якщо свідомість є знанням про іншого, то самосвідомість - знанням людини про саму себе [1:60].

Самопізнання – це відкриття себе, виявлення, передусім, своїх позитивних якостей і можливостей і тих задатків, які потім шляхом самовиховання людина може перетворити в здібності, а талант, в стійку рису характеру. Чим краще людина пізнає себе, чим об'єктивніше оцінить свої якості, тим ефективніше відбувається процес самовиховання. Основне правило самопізнання – шукати в собі істинне «Я». Все в собі пізнати неможливо, вірніше, важко [2:62]. Знання власної особистості є необхідною умовою пізнання сенсу життя, розуміння складних світоглядних проблем [3:63].

У нашому дослідженні ми використали декілька методик на дослідження саме самопізнання як чинника особистісної зрілості студентської молоді. Наше дослідження було проведене з студентською молоддю, вік яких становив в межах від 17 до 21 років. Вибірка досліджуваних складала 100 респондентів. Візьмемо наприклад, питальник М. Куна “ 20 тверджень ” дозволила виявити такі групи уявлень, що відображають образ “Я” жінка”: фізичні (красуня, струнка), морально - етичні (добра, співчутлива), характерологічні (таємнича, мрійлива, весела дівчина), соціально - рольові аспекти (студентка, донька, внучка, випускниця, волонтер). Це дозволяє зробити висновок про наявність у свідомості уявлень про себе як представницю конкретної статі, хоча є і багато характеристик андрогінного характеру, пов'язаних із самореалізацією у навчанні, професійній діяльності.

Особливості позначення статевої ідентичності (за методикою Куна “ Хто Я?”):

1. У більшості досліджуваних (46%) спостерігається непряме позначення статі через закінчення. Тобто дівчата не вказують на свою статеву приналежність прямо, ці позначення носять деяке емоційне забарвлення, наприклад, “ добра ”, “ щира ”, “ успішна ”. Непряме позначення через закінчення означає позитивне прийняття себе, своєї статевої ідентичності.

2. 24% досліджуваних використали непряме позначення статі через соціальні ролі. У даній категорії дівчат статева приналежність виявляється через соціальні ролі, які є для них значущими і сприяють самовираженню. Наявність непрямого позначення статі говорить про знання специфіки певного репертуару статево рольової поведінки.

3. Пряме відчужене позначення статі притаманне 11% досліджуваних. Дана характеристика проявляється у висловленні іронії, що є ознакою критичного ставлення до своєї статевої ідентичності, через звороти: “ особина жіночої статі ”, “ представниця слабкої статі ” тощо.

4. У 6% досліджуваних діагностовано відсутність позначення статі. Це свідчить про нестачу цілісних уявлень про себе як жінку, власну статево-рольову поведінку на даний момент часу, небажання акцентувати увагу на власних статевих характеристиках, ігнорування даних важливих аспектів, пов'язаних з Я. Причинами таких внутрішніх переживань може бути негативний досвід у даній сфері, негативне ставлення до власного образу “Я - "жінка ”, несформованість статевої ідентичності, наявністю кризи ідентичності в цілому.

4. Пряме нейтральне – 5% – позиція рефлексії. Вказується через просту рефлексію – “ жінка ”, “ дівчина ”, “ дівчинка ” тощо. Такі характеристики не мають емоційного забарвлення.

5. Пряме емоційно - негативне, емоційно - позитивне позначення – 4%. При прямому емоційно - позитивному позначенні статі дівчата вказували на свою статеву приналежність, використовуючи конкретні образи, наприклад,

□ “ успішна жінка ”, “ чарівна дівчина ”. При емоційно - негативному – виявлялися ознаки критичного ставлення до своєї статевої ідентичності, можливе внутрішнє неблагополуччя, наприклад, “ неприваблива дівчина ”,

□ “ звичайна жінка ”.

Отже, за результатами дослідження можна стверджувати, що самопізнання таки впливає на особистісну зрілість студентської молоді.

Висновки. В наш час проблема самопізнання є дуже актуальною на даному етапі розвитку суспільства, оскільки саме завдяки розумінню і прийняттю себе таким яким ти є, з власними недоліками і перевагами буде можливість гармонійного розвитку особистості, її внутрішнього і зовнішнього світу, як би особистість буде у “ гармонії із собою ”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Варій М.Й. «Основи психології і педагогіки»: Навч. Посібник. / М. Й. Варій, В.Л. Ортинський – К.: «Центр учбової літератури», 2009. - 500 с.
2. Главацька О.Л. «Основи самовиховання особистості»: «Навчально – методичний посібник. / О.Л. Главацька– Тернопіль, 2008. – 206 с.
3. «Психология самосознания». Хрестоматія. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2000. – 672 с.
4. М.Й.Варій «Психология»: Навч. Посібник.-К.: «Центр учбової літератури», 2007.- 300 с.
5. «Психологическая диагностика» / Под ред. К.М. Гуревич и Е.М. Борисовой – М.: Московский психолого - социальный институт, Воронеж, 2001.-300с.

Кухарська А.

Науковий керівник – доц. Кормило О.М.

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У час тотального технологічного розвитку і погіршення екологічної ситуації рівень благополуччя суспільства, його добробуту і задоволеності станом здоров'я великою мірою залежить від медицини. Саме професіонали у цій галузі підтримують, відновлюють, здійснюють терапевтичний вплив та зумовлюють повноцінне функціонування всіх систем людського організму. Та чи кожен медичний працівник відчуває внутрішню гармонію займаючись цією справою? У зв'язку з цим, ми вважаємо за доцільне вивчити і емпірично дослідити взаємозв'язок рівня самоактуалізації медичного працівника та професійної мотивації. Важливе завдання, що постало, – з'ясувати, яким типом мотивів керуються медики, безпосередньо виконуючи свої професійні обов'язки, і чи дозволяє це їм самоактуалізуватися, виявляти та реалізовувати себе як фахівця.

Мотиваційна структура особистості є темою дослідження для багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Проте власне проблема професійної мотивації привернула увагу дослідників лише наприкінці XIX століття. Її вивченням займалися А. Адлер, Р. Альберті, Е. Берн, Дж. Вольпе, В. Вендланд, П. Ванцвайг, У. Джеймс, Ф. Зімбардо, Д. Дж. Ліberman, А. Лазарус, А. Маслоу, Ф. Перлз, К. Роджерс, К. Рудестам, А. Сальтер, Дж. Сміт, Е. Фром, Х.-В. Хеферу, Е. Шостром, М. Еммонс, Р. Ентоні та інші. На теренах вітчизняного простору професійну мотивацію вивчали Б. Г. Ананьєв, Ф.Е. Василюк, В.І. Гарбузов, І.В. Дубровіна, С.В. Ковальов, А.М. Прихожан, А. Прудченко, В.Г. Ромек, Т.А. Рєпіна, Т.О. Смолева, Е.А. Серебрякова, А.В. Толстих та інші дослідники [4].

Як показує досвід теоретичного аналізу проблеми мотивації та мотиву, ані в розумінні сутності мотивації та її ролі в регуляції поведінки, ні в розумінні співвідношення між мотивацією і мотивом немає єдності поглядів. У багатьох роботах ці два поняття використовуються як синоніми. Мотив, наприклад, трактується як гіпотетичний конструкт, який використовують для пояснення індивідуальних відмінностей у діяльності, що виконують в ідентичних умовах. Поняття «мотивація» часто використовують як суто описове, яке свідчить